

তারিখ ... ২।।। ৮৩

পৃষ্ঠা... ৬... কলাম ৫

কলাম ৫

খন্দ ৮

(১)

কুষ্টিয়া রবীন্দ্রকুঠির

মহাত্মা মুরুবু! চৰকুচ পুরুষ
কুষ্টিয়ার মুত্তু স্বর্গের কুষ্টিয়াগুলো
হোবনে জমিদারি দেখাতেন কারবার
জন্মে। তদানীন্তন পূর্ববাংলার শিলাই-
দহে সাজাদপুরে আৰ পতিগুৱারে
সাথে দীৰ্ঘদিন যোগাযোগ রাখতে
হয়েছিল। ১৮৯১ খন্মে ১৯২২ মাল
পৰ্যন্ত তাঁকে শিলাইদহের জমিদারি
তদারক কৰতে হয়ে এ ময়েই
কৰিকে বাবসায়ীৰ ভূমিকা নিতে
দেখি।

ভাইপো বলেক্ষণ্যার স্মৃতের
সাথে তিনি ভূঘোষণা পাটের কারবার
আৰ আৰ শাড়ীকলেৰ ব্যবসায়ে
ব্যস্ত হয়ে পড়েন। এজন্মেই বেজি-
স্টার্ট টেগোৱ এ্যাণ্ডকোম্পানী প্রতি-
ষ্ঠিত হয় অনুমান ১৮৯৫-৬ এ
শিলাইদহে। পৰে এৱ দুষ্টৰ উঠে
আসে কুষ্টিয়া শহৰে।

১৯২২-এম জমিজমাৰ ব্ৰেকড-
দেৰে জানা যায়, বাহাদুৰুৱালী
মৌজায় ১১৩৬ মাগেৰ ৪৫৭ ব্রতি-
যানভুজ ২৯১ হেকটেয়াৰ ('৭২
একট) জমিৰ উপৰে তাঁদেৱ ঐ
কারবারেৰ মাল দোতলা দুষ্টৰ
বাড়ীট টৈৱি হয়। ঐ ব্ৰেকড-
দেৰে আৱো জানা যায়, ঐ জমিটি
ছিল যোৱারে নলডাঙাৰ দেবৰায়
ৰাজাদেৰ এবং ঠাকুৰ বাবুৰা তা
কেনেন ১৮৯৭-এৱ ১৮১৭ মাসৰ
কুৰুলিয়তমূলে খাজনা মোকদ্দি-
সূত্ৰে। যালিক ছিলেন স্যার রবীন্দ্র-
নাথ ঠাকুৰ। অন্যৱা যে বলেক্ষ-
ণ পৰী সাহানা দেবী এবং স্মৃতে
নাথ সবাৰ অংশই সহান।

ম্যানেজাৰ জনৈক মৈত্ৰেৰ চোৰ-
বৃত্তিতে ১৮৯৯-এ কাৰবার হলো
বিপন্ন। তাঁকে বাচাৰি জন্মে
কৰি তাৰ বৰু ঝাজশাহীৰ জেলা
ম্যাজিস্ট্ৰেট লোকেন পালিতেৰ
পিতা বনাচ্য স্যার তাৰক পালি-
তেৰ বাচ্য থকে ৭০ হাজাৰ টাকা
আৰ পতিসৰ জমিদারিৰ কাছাকাছি
পাচপুৰ প্ৰামেৰ ধণ্ডাচ্য বেনীমধিৰ
সাহাৰ কাছ থকে ১ লাখ টাকা ধণ
মেন। কিন্তু ক্ৰমাগত লোকসামোৰ
ফলে কাৰণৰাটি ১৯০০-তে একে-
বাবে বক হয়ে গেল। এদিকে
বলেলৰ মৃত্যু আৰ স্মৃতে বীৰা
কোম্পানিৰ দিকে বৰু কে পড়াৰ
কৰি হয়ে পড়লেন অপহৰণ।
১৯০৫ এ অবশ্যি তিনি এখনে
একটি বয়ন বিদ্যালয়ও সহাপন

৩ ৬ ৬ ৮
১৯২২ খন্ম ০৩৬ কলাম ৫

কৰেছিলো।

অবশ্যে তিনি তাৰ শৃঙ্খলালয়
যোৱারেৱ (এখন ধূলাম) কুলতলা
ধানৰ দক্ষিণ ডিহি প্ৰামেৰ যজেশ্বৰ
অৱকে এ কাৰবার দিয়ে দেন মাত্ৰ
ও হাজাৰ টাকায়। আৰ ঐ লাল
বাড়িৰ পুৰে তাঁকে বাড়ি আৰ
কাৰবার আৰ ভন্মে বাধিক
৩০ টাকা কিন্তু বলিতে ২ বিদা।
জমি দিয়ে দেন। এখনে বসেই
কৰিৰ কণিকা কথা ও কাহিনী
কাৰবার কিছু কৰিতা আৰ কিছু
চিঠিপত্ৰ লেখা হয়। দুঃখেৰ বিষয়
অনেকদিন ধেকেই এই তৰনাট
ব্যক্তিগালিকানাবীন রয়েছে।

১৯৭৫-এ হানীয় রবীন্দ্র অনু-
মাগীদেৱ উভাবে কুষ্টিয়াৰ তথন-
কাৰ জেলা প্ৰশাসকেৰ উদ্যোগে ঐ
ভবনটি সংৰক্ষণ বিষয়ে একটি
পৰিকল্পনা যোৱা হয়েছিল। উক্ষেত্র
বাড়িটকে অধিগ্ৰহণ কৰে তাঁকে
বৰীলৰ সংগ্ৰহ ও চৰ্চাবনে পৰি-
পন্ত কৰা। কিন্তু এখনো তা
বাস্তুবাস্তিত হয়নি। কুষ্টিয়া পৌৰ-
এলাকাৰ মিলপাড়ায় পূৰ্ব-পশ্চিম
বৰাবৰ বৰাপ্ৰসয় চক্ৰবৰ্তী হীটেৰ
ওপৰ উত্তৰমুখী এই বাড়ীটকে
বৰ্তমান মচেন সৱকাৰ রবীন্দ্র
শৃঙ্খিভৱনে পৰিগত কৰাৰ অন্মে
আৰু ব্যবস্থা গ্ৰহণ কৰন এই আমা-
দেৱ নিবেদন।

—মিলন সৱকাৰ,
৫২, জি.কে.কলোনী, কুষ্টিয়া।

ও
ম, মনিৰ উজ্জ্বলাম,
৪৯, মীৰ মশাৰুক হোমেন ৰোড।
কুষ্টিয়া।

১৯৯২ খন্ম মাচ ২ চিত্ৰ কলাম ৫
মাসিক মহানন্দা পত্ৰিকা

ম্যানেজাৰ জমি কুলতলা ধূলাম

১৯৯২ খন্ম মাচ ২ চিত্ৰ কলাম ৫

মাসিক মহানন্দা পত্ৰিকা

ম্যানেজাৰ জমি কলাম ৫

১০—তাৰ